

Møte Nasjonalt SRHR¹-nettverk 07.04.17

Til stede: Amelie Segor, Amatea; Agnes Giertsen, Landsgruppen av helsesøstre NSF og HFU Bergen; Rigmor Berg, Folkehelseinstituttet og Universitet i Tromsø; Anne Løvendahl Berg, Medisinernes seksualopplysning; Kristine Skjermo, Støttesenter mot Incest Oslo; Stine Nygård, Seksualpolitisk Nettverk for Ungdom; Ellen Marie Hansen, Sex og Politikk; Nanna Klingenberg, FRI – Rosa kompetanse; Tone Viljugrein, Barneombudet; Elsa Almås, Universitetet i Agder; Miriam Kveen, Likestillings- og diskrimineringsombudet; Leif-Ove Hansen, HivNorge; Kristin Holanger, Jordmorforbundet NSF; Camilla Rørtveit, Landsgruppen av helsesøstre NSF og skolehelsetjeneste bydel Ullern; Ingun Wik, Helsestasjon for kjønn og seksualitet; Gerd Hilde Lunde, Høgskolen i Oslo og Akershus; Stine Kühle-Hansen, Landsforeningen mot seksuelle overgrep; Anette Remme, Unge Funksjonshemmede; Tore Holte Follestad, Sex og samfunn; Maria Røsok, Sex og samfunn

Referent: Anneli Rønes, Sex og samfunn

Møtet ble overført direkte via Facebook og kan ses [her](#).

Agenda for møtet

1. Hvordan bruke «Snakk om det!» som et politisk verktøy?
 - a. Mathilde Tybring-Gjedde, politisk rådgiver i Helse- og omsorgsdepartementet, vil innlede om hva den nye strategien «Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017-2022)» betyr for arbeidet med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter i Norge.
 - b. Kommentarer fra nettverket:
 - i. Leif-Ove Hansen, HivNorge
 - ii. Gerd Hilde Lunde, HiOA
 - iii. Camilla Rørtveit, Landsgruppen av helsesøstre NSF
2. Presentasjon og diskusjon om nettverkets mandat
3. Kartlegging av medlemmer i Nasjonalt SRHR-nettverk
 - a. Presentasjon av kartleggingen
 - b. Forslag til spørsmål som sendes politikere på vegne av Nasjonalt SRHR-nettverk (se vedlegg). Disse spørsmålene er utarbeidet på bakgrunn av besvart kartlegging.

¹ SRHR er en forkortelse for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

4. Aktiviteter 2017

Hva ønsker medlemmene i Nasjonalt SRHR-nettverk at vi skal gjøre i 2017?

Forslag til aktiviteter:

- Arendalsuka
- Skamløsdagen

5. Annet:

- a) Diskusjon om hvordan nettverket ønsker eventuell organisering av felles høringsinnspill, inkludert tidsfrister og intern behandlingstid.
- b) Presentere nettverkets felles Facebook-side og diskutere hva denne kan brukes til.

1. Hvordan bruke «Snakk om det!» som et politisk verktøy?

Oppsummering fra presentasjon ved Mathilde Tybring-Gjedde, Helse- og omsorgsdepartementet

«Snakk om det!» ønsker å løfte seksuell og reproduktiv helse fra typiske problemområder og se på seksuell helse på en mer helhetlig måte og videre også som en ressurs.

God seksuell helse er et grunnleggende behov hos de enkelte, og bidrar til god livskvalitet, og det er viktig med en positiv og respektfull tilnærming til seksualitet, fri for tvang og vold.

Seksuelle og reproduktive rettigheter må være ivaretatt, og innebærer retten til å velge om, hvis og eventuelt med hvem man vil være seksuelt aktiv, og videre om og eventuell hvor mange barn man ønsker. Seksuelle og reproduktive rettigheter er i tillegg viktig for å sørge for seksuell frihet.

Vi har lykkes godt på forebygging av uønskede svangerskap og abort. Aborttallene er historisk lave, og dette tyder på at færre blir uønsket gravide. Utvidet forskrivningsrett til jordmødre og helsesøstre har, sammen med en utvidet subsidieordning for prevensjon, økt tilgjengeligheten til langtidsvirkende prevensjon. God seksuell helse starter tidlig og regjeringen har derfor satset på helsestasjoner og skolehelsetjenesten.

Vi har videre lykkes godt når det gjelder behandling og forebygging av hiv. På den andre siden går antall gonorétilfeller opp, og departementet er bekymret for antibiotikaresistent gonoré. Det er derfor viktig å sikre bred innsats for et godt og lett tilgjengelig testtilbud.

Seksuell helse gjelder alle, gjennom hele livet, uavhengig av fysisk funksjon og livssituasjon. For enkelte som skal gi råd, enten det er undervisere eller helsepersonell, er det fortsatt få som adresserer seksuell helse.

Oppsummering av kommentarer fra nettverket:

Leif-Ove Hansen, HivNorge

HivNorge anser det som viktig at hiv er en naturlig del av en strategi om seksuell helse og er fornøyd med strategien. Det er viktig at alle ansatte i helsevesenet og befolkningen for øvrig får mer kunnskap om hiv, og at formidling av kunnskap ikke kun rettes mot risikogrupper.

HivNorge påpeker videre at brukermedvirkning i behandlingsforløpet gir gode resultat.

Det er større mulighet for samarbeid på hivfeltet, for å sikre en helhetlig effekt og hindre dobbeltarbeid. HivNorge mener at det er viktig at Helsedirektoratet kommer på banen.

HivNorge etterlyser også kondomkampanjen «Sikrere sex».

Gerd Hilde Lunde, HiOA

Seksuell helse bør på pensum i flere utdanninger, blant annet sykepleie, vernepleie og lærerutdanninger, hvor studenter får kunnskap på feltet. Til dette trengs et løft mot høyskolene, og skoling er viktig slik at feltet i seg selv også får et løft og ikke er avhengig av enkeltpersoner.

HiOA mener det er viktig å støtte eksisterende nettverk, blant annet Nasjonalt SRHR-nettverk og NFSS.

Camilla Rørtveit, Landsforening av helsesøstre NSF

Landsforening av helsesøstre NSF mener at strategien mangler forslag til hvordan målene skal nås.

Helsesøstre er viktige aktører for å oppnå målene. De møter barn, unge og foreldre fra spedbarnsalderen og oppover og har en unik mulighet til å jobbe med seksuell helse fra vugge til grav.

Regjeringens utvidelse av forskrivningsrett bør utvides ytterligere og inkludere unge under 16 år.

Normtall for helsesøstre bør oppjusteres og samtidig bør et mer forpliktende samarbeid mellom skole og helsesøstre sikres.

Kommentar fra Mathilde Tybring-Gjedde

Regjeringen har de siste årene brukt over 1 milliard kroner på å styrke tilgjengelighet når det gjelder helsesøstre og skolehelsetjenesten. I tillegg ble et lovforslag om å lovfeste kompetansekrav i kommunene sendt ut fra statsråd 31.03.17 (dette kan leses [her](#)).

Departementet ser på muligheten for å tilby langtidsvirkende prevensjon til unge under 16 år. Seksuell lavalder skal beskytte unge, men ikke bidra til å innskrenke unges rettigheter. Departementet ønsker gjerne innspill.

Kompetanse om seksuell helse hos blant annet undervisere må sikre en bedre og mer helhetlig tilnærming til seksuell helse, og seksuell helse må inn i flere fag og mer gjennomgående enn i dag.

Det er fremdeles mangel på kunnskap om hiv, og det trengs mer kunnskap og mer åpenhet, både blant helsepersonell og blant befolkningen forøvrig. Samtidig er anonyme testtilbud viktig for å nå blant annet menn med minoritetsbakgrunn.

Viser til egen fagdag om seksuell helse på sykehuset innlandet, arrangert både for ansatte og pasienter. Førte til at flere nevnte seksuell helse oftere, og i sammenheng både med fysisk og psykisk helse.

Nasjonalt SRHR-nettverk, som samler aktører, er lurt, og gir både en helhet og en større påvirkningskraft. Det er viktig å samordne innsats og ha gode planer for hva nettverket skal gjøre.

Elsa Almaas, UiA

Det er viktig at helsepersonell pålegges å snakke med pasientene om seksualitet, og samtidig at de utdanner seg innenfor sexologi. Alle medisinere, psykologer, sykepleier o.l. bør ha sexologi som del av sin utdanning. Helsemyndighetene på sin side må anerkjenne kompetansen som sexologiske rådgivere har.

Kristin Holanger, Jordmorforbundet

Jordmødre ønsker å bli et naturlig valg for kvinner som oppsøker helsehjelp. Slik finansieringen er i dag er ikke dette gunstig, da det koster kommunen om kvinner går til jordmor, mens det er gratis dersom kvinner går til fastlegen. Dette bør endres.

Viste til kampanjen #jordmorkan, en kampanje som ønsker å synliggjøre jordmødres utdanning innen kvinnehelse.

Leif-Ove Hansen, HivNorge

Påpeker at midler må følge enhver strategi, og håper det er en plan for dette også når det gjelder «Snakk om det!». Det vi skal gjøre koster, for eksempel samordning krever organisering.

Kommentar fra Mathilde Tybring-Gjedde

Et tverrfaglig team rundt pasienter er viktig, og helsetjenester må handle om pasienten og etableres hvor pasienten er.

Sexologisk kompetanse må inn i alminnelig helsehjelp, og flere må utdannes på feltet.

Ellen Marie Hansen, Sex og Politikk

Uke 6 tilbys skoler og helsesøstre og skal gi lærere og helsesøstre et så godt materiell som mulig slik at det skal bli enklere å «snakke om det». 1 av 3 skoler i landet benytter Uke 6.

Det er usystematisk hvordan ulikt undervisningsmateriell blir brukt, noe også kunnskapsministeren har kommentert. Sex og Politikk er opptatt av at det må bli mer likt og mindre tilfeldig fra skole til skole.

Selv om neste generasjons utøvere blir flinkere, må vi også ta tak i de som allerede er utdannet og anerkjenne kompetansen som finnes i dag. Det er viktig å få dette satt i system og dele erfaring på å bli trygg på å snakke om det. Norsk nettverk for seksualitetsundervisning jobber med dette.

Ingun Wik, Helsestasjon for kjønn og seksualitet

I Oslo er det mange som tilbyr hjelp, veiledning og rådgivning, men ellers i landet er slike tilbud sjeldne. Det er viktig å strukturere tilbud, inkludert helsesøstre, jordmødre og sexologiske rådgivere i kommunene.

Gerd Hilde Lunde, HiOA

Det er viktig å få frem brukerstemmen for å sørge for at fagfolk vet hva brukerne selv trenger og hvordan brukerne selv vil bli spurt. Viser til Unge funksjonshemmedes prosjekt «Sex som funker».

Stine Kühle-Hansen, LMSO

Overgrep er også tabu, og må inkluderes, slik «Snakk om det!» gjør. Seksualitet er en ressurs, men blir dessverre også forvaltet destruktivt. At fagfolk skal kunne snakke kunnskapsbasert om seksuelle overgrep er like viktig som at fagfolk skal kunne snakke om seksualitet som en ressurs.

Påpeker uheldig bruk av den forenklete betegnelsen «sexolog». Tittelen *sexolog* sier lite om grunnutdanning, hvilken type sexologisk kompetanse hun har og på hvilket nivå. Det er mer inkluderende å formulere at vi trenger mer sexologisk kompetanse enn at vi trenger «sexologer». Styrken til vitenskapen sexologi er at den er tverrfaglig og inkluderer kunnskap om kjønn, seksualitet, seksuell helse like mye som kunnskap om seksuelle overgrep. Det er langt flere med sexologisk kompetanse når man inkluderer denne tverrfagligheten. Og det må vi oftere anerkjenne. For eksempel kan mange jordmødre ha mye sexologi i denne betydningen selv om de ikke er «sexologer». Målet vårt bør være å få mest mulig sexologisk kompetanse inn i

profesjonsutdanningene og å gi flere muligheten til å utdanne seg og å ta spesialiseringer innen sexologi.

Kommentar fra Mathilde Tybring-Gjedde

Nasjonalt SRHR-nettverk vil være et viktig bidrag til å sørge for at «Snakk om det!» følges opp.

2. Presentasjon og diskusjon om nettverkets mandat

Forslag til mandat utarbeidet av nettverkets kjernegruppe ble lagt frem. Ingen konkrete forslag til endring av mandatet.

Det presiseres av kjernegruppen at alle aktører i nettverket står fritt til å sende inn forslag til saker som ønskes behandlet, ønsker om felles aktiviteter, felles innspill og annet. Kjernegruppens ansvar er først og fremst å lage agenda til fellesmøtene, og samtidig komme med forslag til aktiviteter, innspill og annet. Eventuelle avgjørelser på vegne av nettverket tas av de fremmøtte på fellesmøtene.

Mandatet legges ut på [nettverkets Facebook-side](#).

3. Kartlegging av medlemmer i Nasjonalt SRHR-nettverk

Presentasjon av kartleggingen og hvem som har besvart denne:

Folkehelseinstituttet, LaH NSF Oslo, SMiL Norge, Ås kommune, Universitetet i Agder, Sex og Politikk, Pro Sentret, Unge Funksjonshemmede, Norsk medisinstudentforening, SMI Oslo, MSO Oslo, De Grønne Glitrende (MDG), Tidsskrift for Den norske legeförening, Barneombudet, Mental Helse Ungdom, IHSG, RFSU Norge, Oslo Universitetssykehus, Ligestillings- og diskrimineringsombudet, Aksept, Sex og samfunn

På bakgrunn av kartleggingen skilte følgende 3 tematiske områder seg ut:

- Seksualitetsundervisning
- Seksuelle og reproduktive helsetjenester
- Forebygging av seksuelt overførbare infeksjoner

Tre spørsmål er utarbeidet på hvert av de tematiske områdene:

Seksualitetsundervisning

Hvordan vil ditt parti hente informasjon om hva som skjer i seksualitetsundervisningen i norsk skole i dag, og hvordan vil dere jobbe for å sikre at alle elever i norsk skole får god seksualitetsundervisning?

Hva må inkluderes i seksualitetsundervisningen for at denne skal være helhetlig, inkluderende og ikke-diskriminerende?

Hvordan bør seksualitetsundervisningen i norsk skole utføres? I hvilke fag, av hvem, bør det være kompetansekrav til undervisningen og/eller underviser?

Seksuelle og reproduktive helsetjenester

Hvordan vil ditt parti jobbe for å styrke seksuelle og reproduktive helsetjenester i Norge slik at disse er tilgjengelige, inkluderende og ikke-diskriminerende?

På hvilken måte kan informasjon om tilgjengelige helsetjenester best formidles slik at pasienter på enklest mulig måte kan finne relevant helsetjeneste?

Hvilken målgruppe anser dere som viktigst å nå ut til for å øke bruk av helsetjenester knyttet til seksuell og reproduktiv helse, og hvorfor?

Forebygging av seksuelt overførbare infeksjoner

Hvordan vil ditt parti jobbe for å forebygge seksuelt overførbare infeksjoner?

Hvordan bør tilgang til tjenester være organisert for å best mulig forebygge seksuelt overførbare infeksjoner?

Hvilke infeksjoner er det særlig viktig å informere om, forebygge og teste for, og hvorfor?

Oppsummering fra diskusjon om spørsmål til politikerne:

Forslag til endring: Første spørsmål under «Seksuelle og reproduktive helsetjenester»: «seksuelle og reproduktive helsetjenester» endres til «tjenester knyttet til seksuell og reproduktiv helse». Dette endres.

Møtet så det som viktig å stille åpne spørsmål til de politiske partiene for ikke å legge føringer på hva de enkelte partiene svarer.

Spørsmålene sendes ut til alle de politiske partiene på Stortinget, i tillegg til Rødt. Svar vil systematiseres og gjøres tilgjengelig til nettverket slik at alle aktører kan bruke disse etter eget ønske, både i valgkampen og i tiden etter.

Alle medlemmene av Nasjonalt SRHR-nettverk oppfordres til å besvare kartleggingen. Målet med en slik kartlegging er å kunne presentere alle aktørene i nettverket, og gir dermed aktørene i nettverket mulighet til å synliggjøre seg selv og sitt arbeid innen feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Samtidig vil vi kunne vise bredden og ulike ressurser i Nasjonalt SRHR-nettverk. En fullstendig kartlegging vil kunne gjøres tilgjengelig på nettverkets Facebook-side og på nettverkets kommende hjemmeside srhr.no.

4. Aktiviteter 2017

Kartleggingen av aktørene i nettverket danner grunnlag for spørsmål til politiske partier, se sak 3 over. Formålet med å stille disse spørsmålene er å bruke svarene i arbeidet opp mot valget. I tillegg kan svarene også brukes som grunnlag for arrangement under Arendalsuka eller på Skamløsdagen. Dette avhenger av hvilke svar vi får.

Felles markeringsdager kan brukes for å synliggjøre nettverket. I forbindelse med enkelte markeringsdager har store aktører ofte laget ferdig kampanjemateriell og dette gjør det enkelt for andre å bli med i markeringen. Kjernegruppen lager en kartlegging over slike datoer, og ønsker gjerne innspill fra medlemmene av nettverket.

5. Annet

a. Diskusjon om hvordan nettverket ønsker eventuell organisering av felles høringsinnspill, inkludert tidsfrister og intern behandlingstid.

Kjernegruppen foreslår at forslag til høringsnotater sendes til nettverkets medlemmer i god tid før eventuelle høringsfrister, for å sikre at aktører har mulighet til å komme med innspill. Kernegruppen foreslår videre at det er opp til de enkelte aktørene hvorvidt de vil stille seg bak et felles innspill fra nettverket, eller om aktørene vil bruke deler av høringsnotatet til egne innspill.

Enighet blant de oppmøtte.

b. Presentere nettverkets felles Facebook-side og diskutere hva denne kan brukes til.

Både en [Facebook-side](#) og en [Facebook-gruppe](#) er opprettet. Nettverkets medlemmer oppfordres til å like siden og bli medlem av gruppen, og målet er å finne ut hvilke av disse to kanalene nettverket har behov for. En Facebook-side kan i større grad enn en gruppe brukes til å profilere nettverket, mens en Facebook-gruppe er mer praktisk til diskusjon av saker, deling av ressurser og lignende.